

“Secde” kavramının Kuran’da **“ikna olma, razı olma, kabul etme, işitme ve boyun eğme”** gibi anlamlarda kullanıldığını düşünmekteyim, buna dair pek çok delil var. Bu yazıda, bu düşünceme zıt gözükten bir ayeti konu edinmek istedim.

Fussilet 37: *Gece, gündüz, güneş ve ay O’nun ayetlerindedir. Güneşe (el-şems) ve ay (el-kamer)’a secde etmeyin, onları yaratan ALLAH’a secde edin. O’na kulluk edeceksiniz.///Ne min ayatihil leylu ven neharu veş şemsu vel kamer, la tescudu liş şemsi ve la lil kameri vescudu lillahillezi halakahunne in kuntum iyyahu ta’budun.*

“Yüzyıllardır secde denildiğinde alını zemine koymak sureti ile yere kapanarak yapılan vücut şekli/tapınma ritüeli anlaşılırken, Kur’an neden kavramı bu asli anlamı ile kullanmış olmasın? Örneğin Fussilet 37’yi bundan başka nasıl anlarız, bu nasıl mümkün olabilir. Orada açıkça “güneşe ve aya tapanlardan bahsediyor” diyebilirsiniz.

Bu sorunun cevabı Kuran’a hangi açıdan ve hangi dikkat ile baktığınız bağlıdır.

Evet, secdeye “ikna olma, razı olma, kabul etme, işitme ve boyun eğme” gibi anlamlar” verirken Fussilet 37’nin de “Güneşe ikna olmayın, aya boyun eğmeyin” gibi bir anlamı oluyor. Tabi bu bakış açısına göre.

Gelin meseleye biraz daha yakından bakalım.

Benim Kuran’dan öğrendiğim bakış açım (kabulüm) , acele etmeden, tane tane, düşününe düşününe, inceleyerek, tam ikna olana kadar bekleyerek okumak ve kavramları bizzat Kuran’ın şekillendirmesini beklemek.

Fussilet 11 Sonra duman halinde bulunan göğe (el-sema’ya) yöneldi. Ona ve yeryüzüne (el- arz’a) “İsteyerek veya istemeyerek gelin!” dedi. İkisi de: “İsteyerek geldik.” dediler. ///Summesteva ile semai ve hiye duhanun fe kale leha ve lil ardı’tiya tav’an ev kerha, kaleta eteyna taiin.

Edebiyatta fabl, insana ait bir özelliğin insan dışında bir varlığa verilmesine denilmektedir.

Ayette de bu anlatım tekniği mi kullanılmaktadır? Zira, ayette el-sema ve el-arz'a seslenilmekte onlar da cevap vermektedir.

Sadece bu ayete dayanarak buna bir cevap veremeyiz, dikkatimize alıp yola devam edelim.

Ahzab 72 Biz, emaneti göklere (el-sema) , yere (el-arz) ve dağlara (el-cibal) sunduk. Onu yüklenmeye yanaşmadılar. Ondan korktular. Onu insan (el-insan) yükledi. O, çok zalim ve çok cahildir.//İnna aradnel emanete ales semavati vel ardı vel cibali fe ebeayne en yahmilneha ve eşfakne minha ve hamelehal insan, innehu kane zalumen cehula.

Bir önceki ayette “biz anlayalım diye fabl benzeri bir teknikle mesele anlatılmıştır” diyebilirsiniz. Ama bu ayette (eğer varsa) bu tekniğin kullanılma amacını nasıl izah edersiniz? Gök, yer, dağ gibi cansız varlıklara neden emanet teklif ediliyor? Üstelik bu cansızlar bir de korkuyorlar. Emanet “iman” kavramı ile aynı kökten. “Güvene dayalı olarak verilen şey veya görev” demek. Bu durum “burada da fabl benzeri anlatım tekniği” vardır demeyi aşıyor. Bu ayet bizi bu kavramların doğrudan canlı varlıklar olduğunu düşündürüyor.

Konumuz bağlamında en ilginç ayete geçmeden bir hatırlatma daha yapalım.

Meal den yazıyorum:

6.76 Gece olup karanlık basınca bir yıldız görmüş de budur Rabbim demişti. Fakat yıldız battı mı demişti ki: Ben batanları sevmem.**6.77** Ayı (el-kamer) doğarken görünce: “Benim Rabbim işte bu” dedi. O da batınca: “Eğer Rabbim beni doğru yola erdirmeseydi şüphesiz sapıklar topluluğundan olacaktım” dedi.**6.78** Güneşi (el-şems) doğarken görünce: “Benim Rabbim bu. Bu daha büyük!” dedi. O da batınca şöyle dedi: “Ey kavmim! Ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım. **6.79** Hiç şüphem olmaksızın mabudumu tek tanıyarak yüzümü (vechimi) , gökleri (el-semavat) ve yeryüzünü (el-arz) yaratana döndüm ve ben, şirk koşanlardan değilim.

Bu ayetlerde İbrahim'in secde edecek rabb arayışı mı anlatılıyor? İbrahim hayatı boyunca hiç yıldız görmemiş de, hiç doğan ay- güneş görmemiş de, şimdi görüyor ve rabb mi sanıyor onları?

6.75 Kesin bir inanca sahip olması için, İbrahim'e EL-SEMAVAT ve EL-ARZ'IN melekutunu şöylece gösterdik.

Biraz derinlemesine düşünürseniz, el-arz, el-sema, el-semavat, el-kamer, el-şems gibi kavramların Kuran'da özel kavramlar olduğunu şu aşamada anlamasanız bile, bildiğimiz anlamda kullanılmadığı hakkında sorgu kapılarını açmış olmanız gerekiyor.

Bu (güya) cansız varlıklar konuşuyor, korkuyor, İbrahim'in aydınlanmasında çok önemli yere sahip.

Şimdi benim için en ilginç olan ayete geçelim.

Hac 18: Görmedin mi ki, gerçekten, göklerde ve yerde olan kimseler, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar (dabbe) ve insanlardan (EL-NAS) birçoğu Allah'a secde etmektedirler. Birçoğu üzerine azab hak olmuştur. Allah kimi aşağılık kılsa, artık onun için bir yüceltici yoktur. Şüphesiz Allah, dilediğini yapar /// E lem tera ennallahe yescudu lehu men fis semavati ve men fil ardi veş şemsu vel kameru ven nucumu vel cibalu veş şeceru ved devabbu ve kesirun minen nas, ve kesirun hakka aleyhil azab, ve men yuhinillahu fe ma lehu min mukrim, innallahe yef'alu ma yeşa'.

Öncelikle orada "hayvanlar" yazmıyor, yazsa idi yazdıklarım kendiliğinden çürürdü. Orada "insanlar" yazmıyor; el-nas yazıyor, insan yazsa idi bu kadar kesin konuşamazdım. Görmedin mi dediğine göre bu bizim görebileceğimiz bir durum.

Sizler için ayeti en doğru yansıtan meali seçmeye çalıştım. Okuduğunuz inanın! Sayılanların birçoğu üzerine azab hak oluyor. Bunlardan secde edenler kurtuluyor.

Şimdi uzun uzun gramer analizi yapıp yazıyı uzatmayacağım. Seçtiğim meal gerçeğe en yakın mealdir.

Yani, bizim bu el-kamer, el-şems, el-cebel, el-sema, el-arz, el-dabbe, el-şecer hem secde ediyor, hem konuşuyor, korkuyor, karar veriyor, azab edilebiliyor, men ilgi zamiri ile niteleniyor yani bunlar yaşıyor.

Bu yazı ile ikna olmayabilirsiniz, ama lütfen bir de bu bakış açısı ile düşünmeyi deneyin.

Başa dönecek olursak, İbrahim nasıl ki el-şems'in ve el-kamer'in matah şeyler olmadığını anlıyor (rabb edinmiyor dolayısı ile secde etmiyor) Fussilet 37'yi de bu bağlamda anlamamız gerekir.

Kula kulluk etmeyin, derken kimse birisinin gidip başka birisine secde etmesini anlamaz. Kuran el-şems'e, el-kamer'e secde etmeyin dediği zaman da yukarıda temel noktalarını sunmaya çalıştığım deliller ışığında bunların gök cismi olmadığını anlamanız gerek.

Görmedin mi diyor ayet, bu el-şems, el-kamer bizim hayatımızda... Görebiliriz.